

Nebuna

George Coșbuc

Voi o vedeți fugind prin sat,
Cu zdrențele șiroi,
Desculță-n ger, cu ochii supti
De cine râdeți voi?
Și după dânsa curioși,
De ce fugiți în roi?

Ce fel de rău v-a făcut ea
De-i faceți rău? Scuipând
În urma ei, o huiduiți
Când iese-n drum, și când
Vă vine-n prag flămândă, voi
O bateți înjurând.

Îi știți povestea ei? De-o știți,
Ce mult vă cred mișei.
Dar nu! Atunci ați fi miloși,
Cu dânsa, dragii mei,
Veniți dar, vreau azi să vă spun
Povestea vieții ei.

Pe deal, în revărsat de zori,
Un bucium repetat
Da sunet, și lătrau zăvozi;
Bărbat lângă bărbat
Ieșea din văi, suia pe culmi
Cu groful la vânat.

Sărmani iobagi! Un sat întreg
Cu sila-n codru dus,
Pe placul unui domn nebun!
Și sus și tot mai sus
Treceau, purtând în ochi grăbiți
Un cerb pe goană pus.

Și șir de șir gonaci stăteau
În umbră de copaci,
Și contele pe-un tânăr cal
Da frâu ca dus de draci,
Dar iată! Calul sub picior
A prins p-un biet gonaci!

Arama potcovită, n piept

Un larg mormânt făcu,
Au stat iobagii marmor toți,
Dar Arpad groful nu:
Zburând pe cal privea-napoi
Cu râsete, huhu!

Luptându-se cu moartea, el
În pat se zvârcolea,
Și biata mă-sa! Vezi-o azi
Cum plânge-n hohot ea?
Același plâns, pe care-atunci
Sărmana îl plângea.

Sărmana! și vă bateți joc
De traiul ei d-acum;
Dar mama voastră n-ar putea
S-ajungă oarecum
Nebună? V-ar plăcea s-o știți
De râs obștesc pe drum?

Oh, leacul! unde-i? Din pământ,
Din foc ea l-ar fi scos!
Erau săraci. Bărbatul ei,
De mult bolnăvicios,
Zăcea și el, puteai de slab
Să-i numeri os de os.

Pe laiță fecior, părinte-n pat,
Pe răni al cârpei nod,
Și-n vatră focul stins de mult
Și nu-i porumb în pod:
Trei zile, iar a patra zi
Doi morți sub un prohod!

Iar azi când se trezește-n ea
Nelimpedele gând
Al morții lor, ce râs aflați
În plânsul ei? Urlând
Morțește, biata, iat-o iar,
De zid cu fruntea dând

Și vezi cum face gesturi ea,
Așa precum în joc,
Dezmierzi copii? Cum râde ea,
Ca omul în noroc?
Apoi răsare blestemând:
Și-i varsă gura foc.

Rusanda e, copila ei!
În ușa tinzii-n prag,
O dezmierda ea nopți întregi
Ca un odor pribeag,
Ea singură i-a mai rămas
Din tot ce-avuse drag.

Privindu-și fata, îi părea
Și traiul mai domol.
Frumoasă, ca un sfânt potir
P-al schitului pristol,
Și harnică, din ceas în ceas
Umplând al casei gol.

Dar într-o zi, la casa ei
S-abate un argat:
Vrea domnul o cămașă-n flori
Cu portul de la sat
Tu, Sando, coși cea mai istet,
Să mergi dar la palat!

S-a dus. Dar Arpad, el fierbea
De parimii păgânești.
De ce-ncui ușa? Ce vrei tu?
Turbatule ce ești!
Și capul ea și l-a zdrobit
De drugii din ferești.

A fost prea mult! Când i-au adus
Pe Sanda doi argați,
Ea n-a mai plâns, a stat ca stan
Cu pumnii ridicați,
Cu gura plină de blestem,
Cu ochii înghețați.

Ești om nebun, când vrei să porți
Întreg onorul tău!
Nimic nu-i sfânt! Căci cei tari pot
Sili pe slabi la rău.
Și domnii sunt d-aceea tari,
Căci râd de Dumnezeu!

Și-aici i-a izbucnit din ochi
Plânsoarea bob de bob,
Și jos, secată de simțiri,
Căzu ea toată zdrob.
Domn groful, domn și Dumnezeu,
Ei ambii râd de rob.

Și noi? Să râdem înjurând
Pe robi? De ce pe ei?
De ce nu domni? Giganți în drept
Și-n suflete pigmei.
Cu crucea-n mâini sa pălmuești
Pe domni ca pe mișei!